

På given foranledning:
Notat om erstatning for de nuværende detaljerede regler
for – og krav til - efterafgrøder

Bilag 71

Arbejdsgruppen vedr. principper
for ny regulering af N-anvendelsen

10. august 2016

Beskrivelse af, hvordan krav om bevoksning kan erstatte eksisterende detaljerede krav til efterafgrøder.

Landbrug- og Fødevarer, Planteproduktion (i daglig tale: Sektorbestyrelsen) har nedsat en arbejdsgruppe, som skal komme med forslag til en mere enkel miljøregulering til erstatning for de nuværende meget komplicerede og administrativt bekostelige regler.

I arbejdsgruppens rapport til Sektorbestyrelsen af 20. maj 2016 står der bl.a. følgende:

”Ad I, 2: Mindre detaljerede krav til plantedække

Også på dette område forventer udvalget, at mange af de detaljerede krav på langt sigt vil blive erstattet af principper for Godt Landmandskab. På det korte sigt er konkluderet:

1. MFO-reglerne skal ændres, så læhegn, småbiotoper, bælgplanter m.v. kan medregnes og der skal arbejdes for bedre omregningsfaktorer for MFO-efterafgrøder og –udlæg samt lavskov
2. ***I relation til gødsningsloven må det afgørende være, at der er et plantedække. Også spildkorn og ukrudt skal tælle med. Det optager kvælstof på samme måde som såede efterafgrøder. Måske ikke helt i samme mængder, men efterafgrødernes optagelse er meget variabel, så i praksis vil kvælstofoptagelsen nok være mindst lige så afhængig af den tilgængelige mængde kvælstof i jorden og hvor godt planterne gror til, som af, hvilke planter, det drejer sig om. Den fremtidige kontrol vil sandsynligvis bestå i en måling af kvælstofoptagelsen fra satellit, hvilket vil passe fint med et sådant krav.***
3. ***Underudvalget har haft en dialog med Geodatastyrelsen om de muligheder, der er ved at vise sig med de nye europæiske satellitter, som fotograferer alle marker med få dages mellemrum.***
4. ***Da NaturErhvervstyrelsen ligesom landmændene er interesseret i at udnytte moderne teknologi, skal det overvejes også at drøfte dette spørgsmål med styrelsen.***
5. ***Dokumentationen skal bygge på egenkontrol, som suppleres med en myndigheds stikprøvekontrol.”***

Dette notat har til formål nærmere at beskrive, hvad der i denne sammenhæng menes med begrebet ”godt landmandskab”, og hvordan det kan praktiseres på en sådan måde, at der opnås mindst ligeså god en miljøeffekt som af den nuværende ordning.

Hvad skal ordningen sikre?

Det er både i landmanden og i samfundets interesse, at plantetilgængeligt kvælstof ikke går til spilde og forårsager miljøproblemer i såvel overflade- som grundvand.

Dyrkning af etårige afgrøder har den kedelige sideeffekt, at jorden en del af året ikke vil være dækket af afgrøder, der er i stand til at optage kvælstof fra jorden i takt med, at det bliver frigivet (mineraliseret) fra det organiske stof, f.eks. stub- og afgrøderester, som det indgår i.

Måden, hvorpå man kan mindske dette spild består i, at man i størst muligt omfang skal sikre, at jorden er plantet dækket, og at man ikke bearbejder jorden mere end nødvendigt for bl.a. at holde ukrudtet nede.

Forventningerne til landmandens ageren i henhold til principperne for Godt Landmandskab

1. Hvis der ikke skal etableres en ny afgrøde om efteråret efter høst af korn og andre afgrøder, der fjernes fra marken i juli eller august, skal der etableres en efterafgrøde, som kan optage mineraliseret kvælstof. Typen af afgrøden, som skal etableres skal vælges, så den så vidt muligt bidrager til at holde sædskiftesygdomme nede, og så det generer hovedafgrøderne mindst muligt.
Der er en teoretisk risiko for, at en sådan ordning vil medføre, at landmændene i stor udstrækning vælger at så vintersæd frem for efterafgrøder, og dermed formentlig vil forårsage en større kvælstofudvaskning end i dag. Derfor skal det overvejes, om der skal stilles krav til størrelsen af kvælstofoptagelsen sat i relation til forventet frigivelse af kvælstof fra jordens pulje af organisk stof, og at det kun er de arealer, hvor dette krav er opfyldt, der kan regnes med til opfyldelsen af kravet. Kontrollen af, hvorvidt dette krav er opfyldt, kan – som det beskrives senere – ske via satellit.
2. Hvor der skal være vintersæd, vil det kun være relevant at etablere en ”mellemafgrøde”, hvor hovedafgrøden høstes meget tidligt. F.eks. hvor man har dyrket tidlige spisekartofler. Efter andre forfrugter vil det ud fra en driftsøkonomisk betragtning være bedre at så vintersæden tidligt i et veletableret såbed.
3. Efterafgrøderne skal kunne vokse uhindret indtil det tidspunkt, hvor kvælstofoptagelsen er gået i stå. På sandjord vil det normalt være at foretrække at vente med at nedpløje efterafgrøden til om foråret, hvilket ofte kan fremskynde såtidspunktet, mens det på lerjord vil være nødvendigt at pløje allerede om efteråret, idet det vanskeliggør etablering af en forårssæt afgrøde, hvis lerjorden bliver for knoldet, hvilket ofte sker, hvis pløjningen sker om foråret. Denne forskel kan retfærdiggøres, fordi det primært er på de sandede jorde, at kvælstofudvaskningen vil øges væsentligt af en efterårspløjning.
4. Det er ikke så væsentligt, hvilken afgrøde, der er tale om, men det er væsentligt, at plantet dækket lykkes, hvorfor der kan opnås store administrative lettelser ved at hovedparten af kontrolindsatsen skal bestå i at analysere eksisterende kort fra satellitterne. Dertil kommer, at systemet bliver meget gennemsigtigt for landmanden, og at han/hun tydeligt kan få øje på dets fordele frem for det nuværende.

Sådan får man sikkerhed for, at landmanden vil efterleve reglerne?

1. Der skal udarbejdes informationsmateriale, som beskriver, hvordan landmanden får størst mulig gevinst af sine efterafgrøder, herunder hvordan man sikrer, at efterafgrøden lykkes og holder ukrudt nede uden behov for mekanisk eller kemisk bekæmpelse af ukrudtet. Der findes allerede adskillige publikationer, der beskriver den optimale dyrkning af efterafgrøder, så de vil være en overkommelig opgave at udarbejde et vejledningsmateriale målrettet nye regler på området.

2. De danske marker overvåges fra Sentinel-satellitterne, og der bygges videre på den indsats, som allerede er i gang i et samarbejde mellem landbrugserhvervet (SEGES) og NaturErhvervstyrelsen, således at både landmænd og myndigheder løbende kan opdatere sig med hensyn til, hvor stor en del af landbrugsarealet, der er bevokset i eftersommeren og i efteråret. Resultaterne af satellitmålingerne for en hel bedrift vil ændre sig i løbet af den pågældende periode, hvilket f.eks. resulterer i, at det afgørende ikke bliver udslaget på et bestemt tidspunkt, men det største udslag, der i løbet af perioden.
3. Som udgangspunkt skal alle landmænd tilstræbe, at mindst 90 procent af arealet er bevokset i den pågældende periode. Enten med afgrøder, der skal høstes og udnyttes, eller med en midlertidig bevoksning, som destrueres forud for etablering af den næste afgrøde.
4. Der kan være specielle forhold, som kan begrunde, at afgrødedækningen bliver lavere end de 90 procent, og i så tilfælde skal landmanden kunne give en gyldig begrundelse.
5. Der skal undersøges, hvor stort kravet til bevoksning skal være, og der skal tages stilling til, hvor meget plantemasse, der skal være, for at den pågældende mark skal kunne tælle med i målopfyldelsen. Kravet til størrelsen af kvælstofoptagelsen skal varieres efter dyrkningshistorien på de pågældende marker, således at forstå, at kravet skal være størst, hvor dyrkningshistorien indikerer, at der er tale om en relativt stor kvælstofmineralisering om efteråret. F.eks. udtrykt ved et mineraliseringsindeks.
6. Da ideen til denne ordning er opstået i landbruget, og der er gode driftsmæssige begrundelser for at leve op til reglerne. Det kan givetvis blive et succeskriterium at have kraftigt bevoksede marker frem for blot at skulle leve op til at opfylde nogle forholdsvis uforståelige krav om efterafgrøder

Kontrol af ordningen

Tendensen i samfundet går i retning af egenkontrol og – dokumentation, samt samarbejde med myndighederne frem for konfrontation. Derfor er den foreslåede ordning helt i takt med tidens trend.

I praksis kan såvel kontrollen som driftsledelsen på bedriften gøre brug af de informationer, der i de centrale databaser, GLR og CHR. Ud fra disse data kan NaturErhvervstyrelsen lade udarbejde en algoritme, der kan omsætte oplysninger om afgrøder og gødningshåndtering til et forventet udslag på satellitkortene. Jo mere husdyrgødning og planterester, der de seneste år er tilført arealet, jo større forventes kvælstoffrigivelsen og dermed –optagelsen, samt udslaget på satellitmålinger at blive.

Landmanden skal have adgang til beregningsresultatet via internettet, så han/hun løbende kan sikre sig, at kravet om bevoksning bliver overholdt.

Udsving over årene kan håndteres ved, at det opstillede krav skal opfyldes over en 3 eller 5 årig, så et underskud det ene år kan udlignes det næste år.

Det kan overvejes at etablere lodsejerforeninger, som har til formål at facilitere den nye ordnings iværksættelse og drift.

Det vil også være meget nærliggende at inddrage disse foreninger i dialogen med vandværkerne om beskyttelse af grundvandsmagasinerne.

Kig til Sverige

I Sverige har man – som bekendt – i flere år fulgt den vej, der går på at promovere Godt Landmandskab. Bl.a. via kampagnen: Greppa Näringen. Det kan overvejes at konsultere bl.a. Jordbrugsværket, som står for implementeringen af den svenske ordning.

Opfølgning på en beslutning i underudvalget om at prøve systemet af i praksis.

Det vil være formålstjenligt at analysere på de satellitdata, der foreligger fra indeværende og næste gødningsår.

Formålet skal bl.a. være:

- At få et indtryk af, hvor stort indekset for efterårsbevoksning er i praksis.
- At holde øje med udviklingen, og derudfra udarbejde en vurdering af, om kvælstofudvaskningen vil stige i forhold til det nuværende niveau.
- At fastsætte, hvorvidt kravet om bevoksning skal være forskelligt fra 90 procent

Status på kortets udseende og hidtidige erfaringer

På næste side ses et skærmdump af NDVI kort fra 7. august 2016.

Sentinel2A kommer forbi Danmark hver 7.-10. dag her i 2016 og dele af 2017. Derefter kommer der data hver 4. dag når Sentinel2B sender op i 2017.

Et af de problemer, man er stødt på er – som forventet – skydække, så der vil være et antal af flyvningerne, der ikke giver brugbare resultater. Så hvis systemet skal implementeres, skal der tages stilling til, hvordan man så skal forholde sig.

Venlig hilsen

Carl Åge

D +45 8740 5400

M +45 4017 3767

E cap@seges.dk

